

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 49 Volume: 10 Issue: 49

Nisan 2017 April 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DINDARLIK İLE SİYASAL KATILMA İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME: BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ
AN ANALYSIS ON THE RELIGIOSITY AND POLITICAL PARTICIPATION RELATIONSHIP ON
UNIVERSITY STUDENTS: SAMPLE OF BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY**

Hüseyin ÇAVUŞOĞLU*
Tuğçe BAYRAM**

Öz

Çalışmanın konusu, dindarlık ile siyasal katılma arasında ilişkidir. Literatüre bakıldığında, dindarlıkla ile siyasal katılma ilişkisini konu alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çalışmanın amacı, Bülent Ecevit Üniversitesi (BEÜ) öğrencilerinde dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, öncelikle din ve dindarlık daha sonra dindarlığın boyutları ve siyasal katılma kavramı incelendi. Çalışmamızın son bölümünde ise üniversite öğrencilerinde dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla BEÜ'de 389 öğrencinin katılımıyla bir anket uygulamasına yer verildi. Çalışmada, öğrencilerin dindarlık ve siyasal katılma düzeyleri demografik özelliklere göre karşılaştırıldı. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, içsel dindarlık, dışsal dindarlık ile siyasal katılım arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin içsel dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini etkilemezken; öğrencilerin dışsal dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dindarlık, Siyasal Katılma, Siyaset, Üniversite Öğrencileri.

Abstract

The subject of the study is the relationship between religiosity and political participation. On literature review, it is seen that the studies about religiosity and political participation are limited. The aim of the study is to reveal the relation between religiosity and political participation in Bülent Ecevit University (BEU) students. Accordingly, first of all religion and religiosity, then the dimensions of religiosity and the term of political participation were examined. In the last part of our study, a questionnaire was carried out in BEÜ with the participation of 389 students in order to reveal the relation between religiosity and political participation in university students. In the study, levels of students' religiosity and political participation were compared according to their demographic characteristics. According to the results obtained in the research, regression analysis made to determine the causal relation between intrinsic religiosity, extrinsic religiosity and political participation was statistically significant. While the level of intrinsic religiosity of the students does not affect the level of political participation, the level of extrinsic religiosity of the students reduces the level of political participation.

Keywords: Religiosity, Political Participation, Politics, University Students.

1.GİRİŞ

İnsanlar geçmişten günümüze yaşadıklarını, kavramları, süreçleri anlamlandırma amacıyla oldular. Din kavramının özellikle bireyin günlük ve psikolojik hayatında önemli bir etkisi vardır. Değişen sosyal koşullara karşın din olgusunun etkisi, doğrudan ya da dolaylı olarak insan hayatında görülür. İnsan davranışlarının temelinde yatan etkenlere bakıldığında din, bu etkenlerin en önemlilerindedir. Din, insanoğlunun neye inanması gerektiği hususunda önemli bir unsurdur. Geleneksel yapının hâkim olduğu yapılarda din, siyasal yaşam başta olmak üzere diğer toplumsal alanlarda da önemli bir etken olarak görülür (Kehrer, 1992: 93). Din, inanan bireylere belli bir dünya görüşünü içeren bir hayat tarzı sunmaktadır. Din siyasal, sosyo-kültürel, ekonomik yapıyı etkileyebileceği gibi siyasal, sosyo-kültürel, ekonomik yapı gibi birçok unsurdan da etkilenebilir. Siyasal katılma ise siyaset biliminin temel konularından biri olup, bazı bilim insanları da siyasal katılmanın demokrasinin temeli ögesi olduğunu belirtirler. Siyasal katılımın içine ampirik çalışmaların girmesiyle siyasal katılma, uygulamada demokrasinin koşullarının değerlendirilmesiyle sonuçlanmıştır (Hooghe vd. 2014: 337).

Dindarlık-siyasal katılma ilişkisi sosyal bilimlerde önemli olgulardandır. Literatür tarandığında dindarlık ile siyasal katılma ilişkisini inceleyen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülür. Dindarlık-siyasal katılma ilişkisini ortaya koyan yayınlara örnek olarak Kulkova, 2014; Djupe ve Neiheisel, 2012; Hail, 2011; Naghdeali vd., 2013; Patterson, 2005; Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2009; Sönmez, 2012; Sönmez, 2013 gösterilebilir. Alt literatüre bakıldığında dindarlığı ölçen çalışmalara örnek olarak Atalay, 2005; Çapcıoğlu,

* Yrd. Doç. Dr. Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, huseyindp@yahoo.com

** Arş. Gör. Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, tugcebayram06@hotmail.com

2009; Mutlu, 1996; Onay, 2004; Şahin, 1999; gösterilebilir. Bunun dışında dindarlık ve akademik başarı ilişkisi Alıcıkuşu 2013 ve Nalbant, 2010; dindarlık-Narsisizm ilişkisi Altun, 2015; dinin siyasal davranış üzerindeki etkisi Eser, 2010; öfke kontrolü ve dindarlık ilişkisi Karşlı, 2011; yalnızlık, umutsuzluk-dindarlık ilişkisi Kızılgeçit, 2011; kaygı-dindarlık ilişkisi Tokat, 2012; dindarlık-şiddet eğilimi Yakut, 2012; ilişkisinin de incelendiği görülmektedir. Bilimsel çalışmaların sınırlı olması, din ile siyasal katılma arasındaki ilişkinin ihmal edildiğini gösterir. Üniversite öğrencilerin önemli işlevleri arasında nitelikli işgücü ve ülke yönetiminde söz sahibi olmak gibi özellikler bulunur. Üniversite öğrencileriyle yapılan her çalışma, sosyal yaşama ışık tutacağından dolayı ayrı bir önemi bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle bu konu üzerine çalışmaya karar verilmiştir. Çalışmamızın yükseköğretim ile ilgili yapılacak araştırmalara örnek olması beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bunun için öncelikle din ve dindarlık kavramı açıklandı. Daha sonra dindarlığın boyutları ve siyasal katılma kavramı ele alındı. Çalışmamızın son kısmında ise üniversite öğrencilerinde dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla BEÜ'de 389 öğrencinin katılımıyla bir anket uygulaması yapıldı.

2. DİN

Din, tanımlanmasında en çok zorlanılan kavramlardandır. Din kavramının tanımlarına bakıldığında, pek çok din tanımının olduğu görülmektedir. Her yaklaşımın kendine has bir din tanımı vardır. Tanımlar dinin ontolojik, psikolojik ve sosyolojik yönüne vurgu yapmaktadırlar ve bundan dolayı ortak bir tanıma ulaşamamaktadır (Er, 1998: 3-4). Kavramların tanımlanmasında bireylerin kişisel özelliklerinin yanında yaşantılar, aile, arkadaş grubu gibi birçok etken bulunmaktadır (Yakut, 2012: 15). Din konusuyla çalışan bilim insanları kendi anlayışları, dine bakış açıları, eğilimleri, amaçları doğrultusunda din tanımı yapmışlardır. Bunların dışında dinin çok yönlü ve karmaşık bir yapıda oluşu (aktaran Alıcıkuşu, 2013: 14), evrenselliği, farklı şekillerde ortaya çıkışı, heterojen yapıda olması gibi sebepler de pek çok din tanımının oluşmasında etkilidir. Bundan dolayı da din konusuyla ilgili çalışanlar kadar din tanımının yapıldığı belirtilebilir (aktaran Eser, 2010: 6).

Din kelimesinin kökeni konusunda Arapçadaki "Deyn" kökünden ve eski Farsçadaki "Daena" kelimesinden türediğine dair iki farklı görüş bulunmaktadır (Nalbant, 2010: 19). Dinin İngilizcedeki karşılığı olan "Religion" kelimesinin kökeni konusunda Cicero tekrar okumak, düşünmek, tefekkür etmek anlamına gelen "Relegere" köküne, Lectantius insanla tanrıyı birleştirme manasını içeren "Religare" köküne bağlamaktadırlar (aktaran Nalbant, 2010: 20).

Din tanımı, dini oluşturan asıl unsurlar bakımından ele alınan özsel, işlevsel ve hem özsel hem de işlevsel olmak üzere 3'e ayrılarak değerlendirilmiştir. Dinin temel niteliklerini baz alarak, dini açıklayan "Dinin aşkın olan ve tabiat üstüne bağlanarak" yapılan tanımlamalar özsel din tanımları olarak adlandırılmaktadır. Özsel yaklaşım, dini olguları kendine has bir gerçeklik olarak algılar (Altun, 2015: 13) ve dinin içeriği, dinin ne olduğu üzerine odaklanır (Yakut, 2012: 16). Bu yaklaşıma ait tanımlardan birine göre din "Tabiatüstü, ilahi ve kutsal bir varlık ile ilişkili olan inançların, tasavvurların tecrübelerin, duyguların, işaretlerin, dilin ve davranışların bütünüdür." (aktaran Altun, 2015: 13). Dinin işlevselci tanımları, dinin hem bireysel hem de sosyal yaşamdaki fonksiyonlarını içerir (Altun, 2015: 13). İşlevsel tanımlama, dinin birey ve topluma sağladığı sanılan faydaları açıklar ve dinin hangi işe yaradığı üzerinde durur (Yakut, 2012: 16). Din üzerine çalışan psikologlar çoğunlukla bireysel işlev, din üzerine çalışan sosyologlar ise sosyal işlevlere vurgu yaparlar. Batson ve Ventis, işlevsel tanımlamalarında dini "Kendimizin ve diğer insanların bir gün öleceğini anlamamız sebebiyle karşı karşıya kaldığımız sorunları çözebilmek için yaptığımız şey" şeklinde ifade etmişlerdir (Altun, 2015: 13). Hem özsel hem de işlevsel yaklaşımın artı ve eksi yönlerini gören bilim insanları, özsel ve işlevsel yaklaşımları içeren tanımlar yaparak, bu ikilemin aşılabileceğini düşünmüşlerdir (Günay, 2003: 35). Özsel ve işlevsel yaklaşımları en iyi biçimde harmanlayan tanımlardan biri Campiche ve arkadaşlarıdır. Onlara göre din "Tecrübe üstü aşkın bir hakikatle bağlantılı olarak, belirli bir toplumda bireysel ve sosyal hayatın yapısal açıdan kararsız karakterine cevap verme kabilinden uyum, kimlik ve kolektif tecrübenin ifadesi gibi çeşitli işlevlerden birini ya da birkaçını gerçekleştiren az ya da çok organize edilmiş inançlar ve ameller toplamıdır" (Yapıcı, 2013: 15).

3. DİNDARLIK

Din kavramı gibi dindarlık kavramının da tanımlanması zordur. Dindarlık kavramının anlamı din kavramından ayrı değildir. Dindarlık, dinin emirlerine bağlı bir yaşamayı ifade eden bir olgu olarak değerlendirilebilir. Bu doğrultuda dindarlık "Dinine sıkıca bağlı olma durumu" olarak tanımlanabilir (Ağakay, 1959: 216). Tanımlar, dindarlığın ontolojik, psikolojik ve sosyolojik yönüne vurgu yapmaktadırlar ve bundan dolayı ortak bir tanıma ulaşamamaktadır. Teolojik tanımlamaya Vergote örnek gösterilebilir. Vergote dindarlığı "Allah'ı varoluşun kaynağı ve iyiliksever bir kudret olarak kabul etmektir" biçiminde tanımlar (aktaran Tokat, 2012: 9; aktaran Karşlı, 2011: 79). Sosyolojik tanımlara örnek olarak ise Günay, Köktaş ve Uysal'ın

betimleri verilebilir. Günay dindarlığı “Kutsal olanın yahut onun özel bir formu olmak itibarıyla belli bir dinin muayyen bir zaman ve şartlarda belli bir kişi veya grup veya toplum tarafından yaşanması”; (Günay, 2003: 22) Köktaş “Empirik bir konu olabilen insanın mensup olduğu grubun uzlaşmasına uygun dini olarak nitelenebilen tutum, tecrübe, davranış tarzlarını bütünü”; (aktaran Tokat, 2012: 13). Uysal “İnançlı ya da herhangi bir dine mensup kişilerin dini yaşantılarıdır” şeklinde tanımlarlar (Uysal, 2006: 74). Din psikolojisinin asıl kurucusu olarak kabul edilen James’e göre dindarlığın özünde yüce bir varlığın bireyleri izlediği yönündeki duygu yatmaktadır. James dışında Frankl ve Himmelfarb’nın dindarlık tanımlarına değinilecektir. Frankl’e göre dindarlık “Mutlak varlık arka planında kendi eksikliğini tamamlanmışlığını ve göreceliğini tecrübe etmeyi” (aktaran Tokat, 2012: 14) ifade ederken; Himmelfarb’a göre ise dindarlık “Bir kişinin mensubu olduğu dinine ait bilgiler, inançlar veya faaliyetlerle meşgul olma düzeyidir” (aktaran Nalbant, 2010: 22; aktaran Karşlı, 2011: 79).

Dindarlık tanımlarına bakıldığında, bireyin dini tutum ve eylemlerinin gündelik hayata etkisine, (aktaran Yakut, 2012: 20) bireyin dine ilişkin inanç ve ibadetlerle uğraşma düzeyine, (Kurt, 2009: 2) birey ile Yüce varlık arasındaki ilişkinin bireysel yaşama tesirine vurgu yapılmaktadır (Yapıcı, 2013: 23).

Dindarlık tipolojilerine bakıldığında bu kategoride en bilinen ve geniş bir kabul gören sınıflandırma Allport’a aittir. Allport, dindarlık tipilerini iç güdümlü (içsel) ve dış güdümlü (dışsal) olmak üzere ikiye ayırır. İçsel dindarlıkta, bireylerin dini inançları, yaşamlarını devam ettirmede önemli unsurlardandır. İçsel dindarlıkta din, yüce varlığın iradesi doğrultusunda bireyi yönlendiren bir değer olarak görülür (Allport, 2004: 13). İçsel dindarlar, inançlarıyla bağlantılı bir yaşam sürdürürler. Tam bir teslimiyet anlamına gelen ve “yaşanan dindarlık olarak” olarak adlandırılan içsel dindarlıkta, yaşam din anlamına gelir. Dinin amaç değil araç olduğu dışsal dindarlıkta bireyler, dini kendi şahsi menfaatleri için kullanırlar (Allport, 1967: 29-30). Dışsal dindarlıkta bireyler, dini statülerini yükseltmek, özgüvenlerini güçlendirmek, kişisel rahatlık, bireylerin güvenini kazanmak için kullanılır. Bundan dolayı da dışsal dindarlık “Psikolojik ihtiyaçlar dini” ya da “Fonksiyonel dindarlık” olarak adlandırılmaktadır (aktaran Kızılgöçer, 2011: 89).

4. DİNDARLIK BOYUTLARI

Dindarlığın çok boyutlu bir biçimde kavramlaştırılmasını ilk kez Glock yaptı. Glock, dindarlığı inanç, ibadet, duygu, bilgi, etki olmak üzere beş boyuta ayırır. İnanç boyutu, bütün dinlerin temeli, bir takım inançlardan oluşur. Bu boyut, inançla ilgilidir ve inancın kapsamı, kuvveti, türü gibi noktaları içerir (aktaran Nalbant, 2010: 25). Her din, kuralları doğrultusunda bir düzen oluşturur ve inananlardan bu kurallara inanmalarını ister. Glock, dinin inanç yapısının kutsal bir varlığın olduğunu kabul etmek, amaç ilkelere inanmak, kutsal gücün amacının gerçekleşmesi olmak üzere üç ilkesini olduğunu belirtir (Mehmedoğlu, 1999: 29). İbadet boyutunda dinlerin inananlardan yapmalarını istediği bir takım uygulamalar bulunmaktadır. Bunlar ayinler, törenler, dua, namaz, hac, kutsal kitabı okuma, oruç gibi uygulamalardır. Dini hayatın temel unsurlarından olan ibadetler, bireylerin inancıyla uygulamaları arasında bir tutarlılık oluşturur ve inancın tekrarla güçlü olmasını sağlayan davranışlardır (aktaran Altun, 2015: 24). Duygu boyutu, bireyin yaşadığı dini davranışlarla ilgili pozitif veya negatif dini duygularla ilgilidir. Bu duygu korku, saygı, sevgi, sevinç, huşu, ümit şeklinde olabilir (Nalbant, 2010: 26). Günlük yaşamımızdaki bu duygular, dini hayatımıza, inanç ve davranışlarımıza yönlendirir (aktaran Yakut, 2012: 23). Duygu boyutu, diğer boyutlarla yakından ilişkilidir. Diğer boyutlar dikkate alınmadan duygu boyutu anlaşılacağı gibi duygu boyutu dikkate alınmadan da diğer boyutlar anlaşılabilir (Atalay, 2005: 69). Bütün dinlerde, inananlardan inancın temel doktrinlerini, kutsal metinleri bilmesi istenir. Dini bilgiler kutsal kitaplar, aile, okul, kitle iletişim araçları, din görevlileri ve çevredeki bireylerden öğrenilebilir (Yakut, 2012: 23). Bu bilgi düzeyi kişiden kişiye değişiklik gösterir. Bir inancın kabul edilebilmesi için, inançla ilişkili bilgi gerektiğinden, bilgi ve inanç boyutu arasında doğrudan bir ilişki vardır. Fakat inanç, az bir bilgi üzerine inşa edilebilir (Alıcıküşü, 2013: 19). Dinin her alanda insan davranışlarını etkileyebilme gücü vardır. Etki boyutu, diğer dört boyuttan farklı olup, insanın yaşadığı dinsel inanç, ibadet, duygu, bilginin etkilerini belirtir (Kayıklık, 2006: 493). Etki boyutu, öteki boyutların özeti gibidir ve dört boyutun insanın fikir, his ve davranışlarındaki izleri olarak değerlendirilir. Diğer boyutların, günlük yaşama olan tesirini içerir (aktaran Altun, 2015: 25).

5. SİYASAL KATILMA

Siyasal katılma kavramı, siyaset biliminde üzerinde tam bir anlaşmaya varılamamış kavramlardan biridir. Yapılan tanımların içeriği ve sınırları doğrultusunda siyasal katılma kavramları farklılık gösterebilir. Bu açıdan dar anlamda siyasal katılma kavramı, vatandaşların siyasal sistem içerisinde yöneticilerin karar ve seçimlerini doğrudan yada dolaylı biçimde etkilemeye çalışan eylemlerin tamamı olarak ifade edilebilir (Çam, 2011: 169). Görüldüğü gibi bu tanımda siyasal katılma kavramının sınırları, hukuka uygun olmak ve siyasal davranışlarda bulunmak olarak çizilmiştir. Geniş anlamda siyasal katılım ise, vatandaşların siyasal sistem karşısında durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır (Fedayi, 2011: 119). Bu tanımda siyasete duyulan meraktan, yoğun bir eyleme kadar çeşitlenebilen geniş bir faaliyet alanının varlığı söz konusudur.

Robert Dahl, siyasal katılmayı 4 boyutta ele almıştır. Bunlar; siyasal olayları izlemek/ilgi göstermek, siyasal olayları önemsemek, siyasal olaylar ve sorunlar hakkında bilgi sahibi olmak ve son olarak siyasal olaylara aktif olarak katılmayı içeren eylemlerde bulunmaktır (aktaran Kapani, 2003: 131). Siyasal katılmanın bu dört boyutu birbiriyle bağlantılı ve birbirini besleyen süreçlerdir.

Siyasal katılma biçim ve türlerine göre sınıflandırılabilir. Bu alanda en genel geçer sınıflandırma Milbraith'e aittir. Milbrath söz konusu sınıflandırmasını eylemlerin zorluk derecesine göre yapmaktadır. Buna göre siyasal katılım 3 derecede incelenebilir; gözlemci eylemler, aracı eylemler ve siyasal mücadeleye yönelik eylemler (aktaran Çam, 2011: 172-173). Gözlemci eylemler; siyasal uyarılara açık olmak, oy kullanmak, tartışmalara girmek, başkalarını belirli bir yönde oy kullanmaya ikna etmek ve rozet takmak; Aracı Eylemler; siyasal bir liderle ilişki kurmak, bir partiye aday olmak veya adaya parasal yardım yapmak, siyasal bir mitinge katılmak; Siyasal Mücadeleye Yönelik Eylemler ise seçim kampanyasında çalışmak, aktif parti üyeliği yapmak, strateji belirleme toplantılarına katılmak, siyasal fonlar toplamaya çalışmak, siyasal bir mevki için aday olmak ve siyasal bir mevki sahibi olmak gibi eylem biçimleridir (aktaran Kapani, 2003: 131-132). Gözlemci eylemler, siyasal katılmanın ilk basamağı olarak kabul edilebilir. Siyasi mücadeleye yönelik eylemler ise, siyasal katılmanın en üst düzeyini oluşturmaktadır. Gözlemci, aracı ve siyasi mücadele eylemleri birbirini izleyen siyasal katılma aşamalarıdır. Bu hiyerarşi içinde, siyasal mücadeleye doğru tırmanıldığında siyasal katılma, katılımcı birey açısından gittikçe yoğunlaşarak doruk noktasına varır (Erzen ve Yalın, 2011: 56-57)

Bir eylem ve davranış olarak siyasal katılma, çeşitli bireysel ve toplumsal faktörlerden doğrudan etkilenmektedir. Siyasal sistemin meşruluğu ve sürekliliği açısından önemli olan siyasal katılma; bireylerde yaş, eğitim, cinsiyet, yerleşim yeri, sosyo-ekonomik düzey gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir.

Siyasete katılma olgusu, yaş açısından değerlendirildiğinde farklı toplumlarda dahi ortak bir sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuç, 16-20 yaş arası gençlerin siyasal katılım oranlarının daha üst yaş gruplarına göre düşük kaldığıdır. Eğitim, meslek edinme gibi kaygılar içerisinde olan geneli bekar olan bu yaş grubuna nazaran belli sorumlulukları bulunan, dünya görüşü ve siyasal hayatı yorumlama becerilerine sahip orta yaş grubu siyasete ve siyasal katılmaya daha meyillidir. Ancak orta yaş grubundan sonra siyasal katılma oranları tekrar düşmekte ve yaşlı nüfusta en aza inmektedir (Öztek, 2010: 257-258). Demokrasi kültürü ve ulusal değerleri yeni nesle aktarmada en önemli araç olan eğitim ise siyasal katılma ile doğru orantılıdır. Eğitim düzeyi yükseldikçe siyasete duyulan ilgi de artmaktadır. Eğitimle birlikte toplumsal ve siyasal olayları inceleme ve değerlendirme yetisi kazanılarak siyasal bilinçlenme de güçlenmektedir (Emiroğlu, 2006: 660).

Bireyin siyasal katılma eylemleri üzerinde etkili olan bir diğer unsur ise cinsiyettir. Hukuki açıdan bir ayrım olmamasına rağmen cinsiyete atfedilmiş toplumsal roller bakımından siyasal katılım cinsler arası değişiklik göstermektedir. Kadınlara ev-içi roller yüklenirken, erkeklere ev-dışı rollerin yüklenmesi, erkeklerin siyasete daha aktif bir katılım sağlamasına neden olmaktadır (Dursun, 2010: 246). Aile ve ev ortamında kalan kadınlar ister çalışan olsun ister olmasın siyasal katılımı geri plana itmektedir. Hatta çalışan kadınlarda "iş" aile yaşamını sekteye uğratan bir olgu olarak dahi görülmekte, kadının çalışma hayatına katılması konusunda olumsuz bir tavır sergilenmektedir (Turan, 2011: 169).

Siyasal katılımda bir diğer belirleyici unsur bireylerin yerleşim yeridir. Yerleşim yerinin büyüklüğü, merkeze yakınlığı ve kentleşme gibi faktörler ile siyasal katılma arasındaki ilişki hakkında farklı görüşler vardır. Modernleşmenin bir boyutu olarak kentleşme, siyasal yaşam ile içiçe bir kültürel çerçeve oluşturur. Bununla birlikte sunduğu eğitim olanakları sayesinde yoğun bir ikincil grup faaliyetleri ortamı oluşturarak siyasal olayları izleme ve siyasal olaylara katılma olanaklarını artırır. Şehir hayatı bireylerin siyasal hayata daha aktif katılabilmeleri için gerekli imkan ve kaynakları sunmaktadır. Ayrıca bireyler siyasal figürlere ulaşmak, taleplerini iletmek, iletişim halinde bulunmak açısından da avantajlıdır (Dursun, 2010: 248). Buna karşın ikinci görüşe göre küçük yerleşme birimlerinde siyasal ilişkiler ve siyasal yapı karmaşıklıktan uzaktır. bireyin siyasal yasama katılımı için gerekli olan siyasal güdülerini yerleşim yerlerinin büyüklüğü azaltacak, hatta tamamen ortadan kaldıracaktır. Böylece içinde yaşadığı yerleşim birimi büyüdükçe ve siyasal yapı karmaşıklaştıkça bireyin siyasal kararlara katılmasındaki etkinliği azalacak ve bir noktadan sonra da bu etkinlik tamamıyla kaybolabilecektir. Dolayısıyla siyasal katılmanın küçük yerleşim birimlerinde büyük yerleşim birimlerine oranla daha yoğun olması beklenmelidir (aktaran Turan, 2011: 176). Yapılan çalışmalar kentleşmenin siyasal katılım ile olan ilgisinin iki boyutta da gelişebileceğini göstermiştir. Dolayısıyla yerleşim yerinin ve özelliklerinin, hem siyasal katılımı teşvik edici etkisi, hem de bireyin bireysel katılımını zorlaştıran hatta onu sistemin dışına iten bir yönü olduğunu söyleyebiliriz.

6. BEÜ ÖĞRENCİLERİNDE DİNDARLIK İLE SİYASAL KATILMA İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için BEÜ'nün merkez kampüsünde yer alan İlahiyat Fakültesi (İF), Mühendislik Fakültesi (MF), Fen-Edebiyat Fakültesi (FEF) ve

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde öğrenim görmekte olan seçmen kütüğüne kayıtlı olan öğrencilere, Araş. Gör. Tuğçe Bayram, Bülent Ecevit Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencileri aracılığıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Örneklem, amaçlı örneklem tekniğine bağlı olarak kota örnekleme tekniği ile tespit edilmiştir. Cinsiyet, fakülte gibi değişkenlerin sayılarının arasında çok fark olmamasına dikkate edilmiştir. Tablo-1 ve Tablo-2'ye bakıldığında cinsiyet ve fakülte dağılımlarının birbirine yakın oldukları görülmektedir. Anket çalışmasındaki sorular Allport ve Ross (1967); Sönmez (2012)'nin çalışmaları temel alınarak hazırlanmıştır. Ankete, öğrencilerin okuduğu bölüm, ailenin yaşadığı yer, kararlı-kararsız seçmen, siyasete olan ilgi, siyasi tanımlama (konumlandırma) ile ilgili sorular ankete dahil edilmiştir. Anket soruları EK-1'de verilmiştir. 1, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 16, 19. sorular içsel dindarlığı; 2, 3, 4, 8, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 20. sorular dışsal dindarlığı ölçmektedir. 21.-39. arası sorular siyasal katılma ile ilgilidir.

Araştırmada, dindarlık ve siyasal katılma ölçeğinin güvenilirliği yüksektir. Dindarlık ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,865; siyasi katılım ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,945 olarak yüksek bulunmuştur. Cronbach's Alpha Katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan değerlendirme kriteri (Özdamar, 2004: 36);

0,00 ≤ α < 0,40 ise ölçek güvenilir değildir.

0,40 ≤ α < 0,60 ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

0,60 ≤ α < 0,80 ise ölçek oldukça güvenilirlerdir.

0,80 ≤ α < 1,00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Ölçek boyutlarının aldığı puanlar 1 ile 5 arasında değerlendirilmektedir. Bu aralık 4 puanlık genişliğe sahiptir. Bu genişlik beş eşit genişliğe ayrılarak 1.00- 1.79 arası "çok düşük", 1.80- 2.59 arası "düşük", 2.60- 3.39 "arası orta", 3.40-4.19 arası yüksek, 4.20-5.00 arası çok yüksek olarak bulgular yorumlanmıştır (Sönmez, 2012: 196).

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında man whitney-u testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında kruskall whallis testi kullanılmıştır. Kruskall whallis testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak man whitney-u testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında spearman korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Fakülteleere Göre Dağılımı

Fakülteler	Frekans(n)	Yüzde (%)
İİBF	110	28,3
Fen Edebiyat	97	24,9
Mühendislik	92	23,7
İlahiyat	90	23,1
Toplam	389	100,0

Ankete katılan öğrencilerin fakülte dağılımlarına baktığımızda 110'u (%28,3) İİBF, 97'si (%24,9) Fen-Edebiyat Fakültesi (FEF), 92'si (%23,7) Mühendislik Fakültesi (MF), 90'ı (%23,1) İlahiyat Fakültesi (İF) olarak dağılmaktadır.

Tablo 2: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans(n)	Yüzde (%)
Kadın	187	48,1
Erkek	202	51,9
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, cinsiyet değişkenine göre 187'si (%48,1) kadın, 202'si (%51,9) erkek olarak dağılmaktadır.

Tablo 3: Öğrencilerin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölümler	Frekans(n)	Yüzde (%)
Makina Müh.	24	6,2
İktisat	32	8,2
İşletme	29	7,5
Siyaset Bilimi	36	9,3
Çalışma Ekonomisi	5	1,3
Maliye	8	2,1
Uluslararası Ticaret	6	1,5
DİKAP	16	4,1
İlahiyat	70	18,0
Arkeoloji	13	3,3
Sosyoloji	8	2,1
Edebiyat	23	5,9
Matematik	14	3,6
Tarih	33	8,5

Geomatik Müh.	9	2,3
Jeoloji Müh.	1	0,3
Maden Müh.	21	5,4
Elektrik Müh.	29	7,5
İnşaat MÜh	8	2,1
Psikoloji	1	0,3
Biyoloji	3	0,8
Toplam	389	100,0

Öğrenciler bölüm değişkenine göre 24'ü (%6,2) makina müh, 32'si (%8,2) iktisat, 29'u (%7,5) işletme, 36'sı (%9,3) siyaset bilimi, 5'i (%1,3) çeko, 8'i (%2,1) maliye, 6'sı (%1,5) uti, 16'sı (%4,1) DİKAP, 70'i (%18,0) ilahiyat, 13'ü (%3,3) arkeoloji, 8'i (%2,1) sosyoloji, 23'ü (%5,9) edebiyat, 14'ü (%3,6) matematik, 33'ü (%8,5) tarih, 9'u (%2,3) geomatik müh, 1'i (%0,3) jeoloji müh, 21'i (%5,4) maden müh, 29'u (%7,5) elektrik müh, 8'i (%2,1) inşaat müh, 1'i (%0,3) psikoloji, 3'ü (%0,8) biyoloji olarak dağılmaktadır.

Tablo 4: Öğrencilerin Ailenin Yaşadığı Yere Göre Dağılımı

Ailenin yaşadığı yer	Frekans(n)	Yüzde (%)
İl Merkezi	192	49,4
İlçe Merkezi	140	36,0
Belde	25	6,4
Köy	32	8,2
Toplam	389	100,0

Öğrenciler ailenin yaşadığı yer değişkenine göre 192'si (%49,4) il merkezi, 140'ı (%36,0) ilçe merkezi, 25'i (%6,4) belde, 32'si (%8,2) köy olarak dağılmaktadır.

Tablo 5: Öğrencilerin Babanın Mesleğine Göre Dağılımı

Babanın mesleği	Frekans(n)	Yüzde (%)
Akademisyen	3	0,8
Bankacı	6	1,5
Esnaf	56	14,4
İşçi	80	20,6
Memur	56	14,4
Özel Sektör	31	8,0
Emekli	94	24,2
Sanayici-tüccar	8	2,1
İşsiz	6	1,5
Ev Hanımı	1	0,3
Profesyonel Meslek	2	0,5
Çiftçi	19	4,9
Serbest Meslek	19	4,9
Diğer	8	2,1
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, baba meslek değişkenine göre 3'ü (%0,8) akademisyen, 6'sı (%1,5) bankacı, 56'sı (%14,4) esnaf, 80'i (%20,6) işçi, 56'sı (%14,4) memur, 31'i (%8,0) özel sektör, 94'ü (%24,2) emekli, 8'i (%2,1) sanayici-tüccar, 6'sı (%1,5) işsiz, 1'i (%0,3) ev hanımı, 2'si (%0,5) profesyonel meslek, 19'u (%4,9) çiftçi, 19'u (%4,9) serbest meslek, 8'i (%2,1) diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 6: Öğrencilerin Annenin Mesleğine Göre Dağılımı

Annenin mesleği	Frekans(n)	Yüzde (%)
Akademisyen	4	1,0
Bankacı	2	0,5
Esnaf	5	1,3
İşçi	31	8,0
Memur	16	4,1
Özel Sektör	9	2,3
Emekli	14	3,6
İşsiz	4	1,0
Ev Hanımı	296	76,1
Profesyonel Meslek	1	0,3
Çiftçi	3	0,8
Serbest Meslek	1	0,3
Diğer	3	0,8
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, anne meslek değişkenine göre 4'ü (%1,0) akademisyen, 2'si (%0,5) bankacı, 5'i (%1,3) esnaf, 31'i (%8,0) işçi, 16'sı (%4,1) memur, 9'u (%2,3) özel sektör, 14'ü (%3,6) emekli, 4'ü (%1,0) işsiz, 296'sı (%76,1) ev hanımı, 1'i (%0,3) profesyonel meslek, 3'ü (%0,8) çiftçi, 1'i (%0,3) serbest meslek, 3'ü (%0,8) diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 7: Öğrencilerin Babanın Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Baba Eğitim Düzeyi	Frekans(n)	Yüzde (%)
--------------------	------------	-----------

İlkokul Altı	19	4,9
İlkokul	131	33,7
Ortaokul	74	19,0
Lise	106	27,2
Yüksekokul Ve üzeri	59	15,2
Toplam	389	100,0

Öğrenciler baba eğitim düzeyi değişkenine göre 19'u (%4,9) ilkokul altı, 131'i (%33,7) ilkokul, 74'ü (%19,0) ortaokul, 106'sı (%27,2) lise, 59'u (%15,2) yüksekokul ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Tablo 8: Öğrencilerin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Anne Eğitim Düzeyi	Frekans(n)	Yüzde (%)
Okur Yazar Değil	23	5,9
Okur Yazar	29	7,5
İlkokul	168	43,2
Ortaokul	71	18,3
Lise	73	18,8
Yüksekokul Ve üzeri	25	6,4
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, anne eğitim düzeyi değişkenine göre 23'ü (%5,9) okur yazar değil, 29'u (%7,5) okur yazar, 168'i (%43,2) ilkokul, 71'i (%18,3) ortaokul, 73'ü (%18,8) lise, 25'i (%6,4) yüksekokul ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Tablo 9: Öğrencilerin Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Gelir düzeyi	Frekans(n)	Yüzde (%)
0-1000 TL Arası	52	13,4
1001-2000 TL Arası	135	34,7
2001-3000 TL Arası	138	35,5
3000 Den Fazla	64	16,5
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, gelir düzeyi değişkenine göre 52'si (%13,4) 0-1000 TL arası, 135'i (%34,7) 1001-2000 TL arası, 138'i (%35,5) 2001-3000 TL arası, 64'ü (%16,5) 3000 den fazla olarak dağılmaktadır.

Tablo 10: Öğrencilerin Oy Verme Kararına Göre Dağılımı

Oy Verme Kararı	Frekans(n)	Yüzde (%)
Oy Vereceğim Parti Çok Önceden Zaten Bellidir	211	54,2
Adaylar Belirlendikten Sonra	77	19,8
Seçim Kampanyalarını Takip Ettikten Sonra	63	16,2
Seçimlerden Birkaç Gün Önce	13	3,3
Sandık Başında	12	3,1
Hiç Oy Kullanmam	13	3,3
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, oy verme kararı değişkenine göre 211'i (%54,2) oy vereceğim parti çok önceden zaten bellidir, 77'si (%19,8) adaylar belirlendikten sonra, 63'ü (%16,2) seçim kampanyalarını takip ettikten sonra, 13'ü (%3,3) seçimlerden birkaç gün önce, 12'si (%3,1) sandık başında, 13'ü (%3,3) hiç oy kullanmam olarak dağılmaktadır. Bu veriler ışığında Öğrenciler, seçmen kararı değişkenine göre 224'ü (%57,6) kararlı, 165'i (%42,4) kararsız olarak dağılmaktadır.

Tablo 11: Öğrencilerin Siyasete Olan İlgilerine Göre Dağılımı

Siyasete Olan İlgisi	Frekans(n)	Yüzde (%)
Siyasetle İlgilenmiyorum	74	19,0
Sadece Oy Veririm	77	19,8
Alt Düzeyde Siyasete Katılıyorum	179	46,0
Orta Düzeyde Siyasete Katılıyorum	44	11,3
Üst Düzeyde Siyasete Katılıyorum	15	3,9
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, siyasete olan ilgi değişkenine göre 74'ü (%19,0) siyasetle ilgilenmiyorum, 77'si (%19,8) sadece oy veririm, 179'u (%46,0) alt düzeyde siyasete katılıyorum, 44'ü (%11,3) orta düzeyde siyasete katılıyorum, 15'i (%3,9) üst düzeyde siyasete katılıyorum olarak dağılmaktadır.

Tablo 12: Öğrencilerin Siyasi Tanımlamalarına (Konumlandırmalarına)Göre Dağılımı

Siyasi Tanımlama (Konumlandırma)	Frekans(n)	Yüzde (%)
İslamcı	71	18,3
Laik	61	15,7
Liberal	11	2,8
Liberal-muhafazakâr	17	4,4
Milliyetçi	93	23,9
Milliyetçi-muhafazakâr	69	17,7

Sosyal Demokrat	27	6,9
Sosyalist	19	4,9
Diğer	21	5,4
Toplam	389	100,0

Öğrenciler, siyasi tanım değişkenine göre 71'i (%18,3) islamcı, 61'i (%15,7) laik, 11'i (%2,8) liberal, 17'si (%4,4) liberal-muhafazakâr, 93'ü (%23,9) milliyetçi, 69'u (%17,7) milliyetçi-muhafazakâr, 27'si (%6,9) sosyal demokrat, 19'u (%4,9) sosyalist, 21'i (%5,4) diğer olarak dağılmaktadır.

Tablo 13. Öğrencilerin Dindarlık ve Siyasi Katılım Düzeyleri

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
İçsel Dindarlık	389	3,841	0,712	1,400	5,000
Dışsal Dindarlık	389	3,638	0,647	2,000	5,000
Siyasal Katılım	389	2,187	0,901	1,000	4,840

Araştırmaya katılan öğrencilerin "içsel dindarlık" düzeyi yüksek ($3,841 \pm 0,712$); "dışsal dindarlık" düzeyi yüksek ($3,638 \pm 0,647$); "siyasal katılım" düzeyi zayıf ($2,187 \pm 0,901$); olarak saptanmıştır.

Tablo 14. Öğrencilerin Dindarlık İle Siyasal Katılım Düzeyleri Arasında Korelasyon İlişkisi

		İçsel Dindarlık	Dışsal Dindarlık	Siyasal Katılım
İçsel Dindarlık	r	1,000		
	p	0,000		
Dışsal Dindarlık	r	0,678**	1,000	
	p	0,000	0,000	
Siyasal Katılım	r	-0,161**	-0,256**	1,000
	p	0,001	0,000	0,000

Dışsal Dindarlık ve içsel dindarlık arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.678$; $p=0,000<0.05$). Siyasal Katılım ve içsel dindarlık arasında çok zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.161$; $p=0,001<0.05$). Siyasal Katılım ve dışsal dindarlık arasında zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.256$; $p=0,000<0.05$).

Tablo 15. Dindarlığın Siyasal Katılım Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	ß	t	p	F	Model (p)	R ²
Siyasal Katılım	Sabit	3,449	12,751	0,000	13,579	0,000	0,061
	İçsel Dindarlık	0,030	0,353	0,724			
	Dışsal Dindarlık	-0,378	-4,063	0,000			

İçsel dindarlık, dışsal dindarlık ile siyasal katılım arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=13,579$; $p=0,000<0.05$). Siyasal katılım düzeyinin belirleyicisi olarak içsel dindarlık, dışsal dindarlık değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu görülmüştür ($R^2=0,061$). Öğrencilerin içsel dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini etkilememektedir ($p=0.724>0.05$). Öğrencilerin dışsal dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini azaltmaktadır ($\beta=-0,378$).

Tablo 16. Öğrencilerin Dindarlık ve Siyasal Katılım Düzeylerinin Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırması

Demografik Özellikler	n	İçsel Dindarlık	Dışsal Dindarlık	Siyasal Katılım
Fakülte		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
İİB	110	197,200(3,900)	192,500(3,600)	193,210(1,921)
fen edebiyat	97	178,970(3,800)	173,510(3,500)	172,490(1,737)
Mühendislik	92	168,940(3,700)	191,010(3,700)	200,740(1,947)
İlahiyat	90	236,220(4,200)	225,300(3,950)	215,580(1,974)
$\chi^2_{kw} =$		19,092	10,269	7,178
p=		0,000	0,016	0,066
İleri Test (MWU)=		4 > 1, 4 > 2, 4 > 3 ($p<0.05$)	4 > 1, 4 > 2, 4 > 3 ($p<0.05$)	4 > 1, 4 > 2, 4 > 3 ($p<0.05$)
Cinsiyet		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
Kadın	187	210,820(4,000)	208,520(3,700)	187,710(1,842)
Erkek	202	180,360(3,800)	182,490(3,600)	201,750(1,947)
MWU/Z=		15929,500/-2,672	16359,000/-2,284	17523,500/-1,231
p=		0,008	0,022	0,218
Aile Yaşadığı Yer		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
il merkezi	192	193,370(3,900)	191,620(3,600)	200,290(1,947)
ilçe merkezi	140	196,720(3,900)	193,170(3,600)	187,000(1,921)
Belde	25	139,940(3,500)	171,660(3,500)	217,320(1,947)
Köy	32	240,280(4,150)	241,530(4,150)	180,840(1,737)

$\chi^2_{kw} =$	11,281	6,782	2,628
p=	0,010	0,079	0,453
İleri Test (MWU)=	4 > 1, 1 > 3, 2 > 3, 4 > 3 (p<0.05)		

Baba Eğitim Düzeyi		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
ilkokul altı	19	187,630(3,900)	129,710(3,100)	204,970(1,737)
İlkokul	131	215,620(4,000)	217,100(3,800)	173,810(1,790)
Ortaokul	74	199,010(3,950)	191,940(3,650)	200,900(1,974)
Lise	106	182,120(3,850)	190,660(3,600)	196,700(1,816)
Yüksekokul ve üzeri	59	169,690(3,700)	178,610(3,500)	228,390(2,211)
$\chi^2_{kw} =$		8,981	12,957	10,243
p=		0,062	0,011	0,037
İleri Test (MWU)=		2 > 4, 2 > 5 (p<0.05)	2 > 1, 3 > 1, 4 > 1, 2 > 5 (p<0.05)	5 > 2, 5 > 4 (p<0.05)

Anne Eğitim Düzeyi		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
Okur yazar değil	23	205,150(4,000)	196,390(3,700)	174,410(1,737)
Okur yazar	29	191,070(3,900)	171,220(3,500)	219,470(2,368)
İlkokul	168	206,670(4,000)	207,070(3,700)	173,990(1,790)
Ortaokul	71	201,200(4,000)	214,110(3,800)	219,130(2,053)
Lise	73	181,530(3,800)	175,160(3,400)	206,620(1,947)
Yüksekokul ve üzeri	25	133,520(3,500)	143,860(2,900)	224,300(2,579)
$\chi^2_{kw} =$		10,792	12,757	13,771
p=		0,056	0,026	0,017
İleri Test (MWU)=		1 > 6, 2 > 6, 3 > 6, 4 > 6, 5 > 6 (p<0.05)	3 > 5, 4 > 5, 3 > 6, 4 > 6 (p<0.05)	4 > 3, 6 > 3 (p<0.05)

Gelir Düzeyi		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
0-1000 TL arası	52	225,380(3,950)	201,010(3,500)	186,530(1,868)
1001-2000 TL arası	135	201,890(4,000)	204,300(3,700)	178,270(1,790)
2001-3000 TL arası	138	192,000(3,900)	186,790(3,578)	201,170(1,947)
3000 den fazla	64	162,230(3,800)	188,200(3,700)	223,880(2,132)
$\chi^2_{kw} =$		9,858	2,047	7,929
p=		0,020	0,563	0,047
İleri Test (MWU)=		1 > 3, 1 > 4, 2 > 4 (p<0.05)		

Oy Verme Kararı		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
Oy vereceğim parti çok önceden zaten bellidir	211	204,110(3,900)	201,730(3,700)	187,150(1,842)
Adaylar belirlendikten sonra	77	197,540(4,000)	208,620(3,700)	204,450(1,947)
Seçim kampanyalarını takip ettikten sonra	63	183,950(3,900)	183,140(3,600)	207,050(1,947)
Seçimlerden birkaç gün önce	13	162,350(3,700)	155,850(3,500)	222,310(2,316)
Sandık başında	12	176,540(3,633)	142,080(3,100)	214,920(2,816)
Hiç oy kullanmam	13	135,310(3,500)	150,540(3,100)	162,310(1,632)
$\chi^2_{kw} =$		7,132	8,871	4,543
p=		0,211	0,114	0,474

Seçmen Kararı		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
kararlı	224	200,120(3,900)	198,760(3,650)	185,710(1,842)
kararsız	165	188,050(3,900)	189,900(3,600)	207,610(1,947)
MWU/Z=		17333,500/-1,047	17638,000/-0,769	16399,000/-1,900
p=		0,295	0,442	0,057

Siyasete Olan İlgi		Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
Siyasetle ilgilenmiyorum	74	209,590(4,000)	208,530(3,800)	119,430(1,421)
Sadece oy veririm	77	191,380(3,900)	170,030(3,400)	183,040(1,737)
Alt düzeyde siyasete katılıyorum	179	195,140(3,900)	204,570(3,700)	196,830(1,947)
Orta düzeyde siyasete katılıyorum	44	165,840(3,650)	165,640(3,550)	291,200(2,974)
Üst düzeyde siyasete katılıyorum	15	225,470(4,000)	228,370(3,800)	325,200(3,316)

$\chi^2_{KW} =$	5,398	10,507	86,760
$p =$	0,249	0,033	0,000
İleri Test (MWU)=		1 > 2, 3 > 2, 1 > 4, 3 > 4 (p<0.05)	2 > 1, 3 > 1, 4 > 1, 5 > 1, 4 > 2, 5 > 2, 4 > 3, 5 > 3 (p<0.05)

Siyasi Tanım	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)	Ort. Sıra(Med)
İslamcı	71 276,710(4,500)	270,700(4,200)	186,230(1,842)
Laik	61 131,030(3,500)	150,500(3,200)	197,380(1,947)
Liberal	11 125,050(3,400)	132,320(3,200)	253,180(2,316)
Liberal- Muhafazakâr	17 217,650(4,200)	171,910(3,500)	181,740(1,684)
Milliyetçi	93 193,540(3,900)	188,320(3,600)	185,530(1,842)
Milliyetçi- Muhafazakâr	69 214,250(4,000)	208,500(3,800)	191,640(1,790)
Sosyal demokrat	27 159,090(3,700)	165,700(3,400)	218,690(2,105)
Sosyalist	19 89,050(3,100)	92,970(3,000)	232,790(2,632)
Diğer	21 208,120(3,800)	235,070(3,800)	186,330(1,790)
$\chi^2_{KW} =$	84,308	67,470	7,839
$p =$	0,000	0,000	0,449
İleri Test (MWU)=	1 > 2, 4 > 2, 5 > 2, 6 > 2, 9 > 2, 1 > 3, 4 > 3, 6 > 3, 9 > 3, 1 > 4, 1 > 5, 1 > 6, 1 > 7, 6 > 7, 9 > 7, 1 > 8, 2 > 8, 4 > 8, 5 > 8, 6 > 8, 7 > 8, 9 > 8, 1 > 9 (p<0.05)	1 > 2, 5 > 2, 6 > 2, 9 > 2, 1 > 3, 6 > 3, 9 > 3, 1 > 4, 1 > 5, 9 > 5, 1 > 6, 1 > 7, 9 > 7, 1 > 8, 2 > 8, 4 > 8, 5 > 8, 6 > 8, 7 > 8, 9 > 8 (p<0.05)	

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının fakülte değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=19,092$; $p=0<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Fakülte ilahiyat olanların içsel dindarlık puanları (4,103±0,614), fakülte iibf olanların içsel dindarlık puanlarından (3,856±0,694) yüksek bulunmuştur. Fakülte ilahiyat olanların içsel dindarlık puanları (4,103±0,614), fakülte fen edebiyat olanların içsel dindarlık puanlarından (3,731±0,745) yüksek bulunmuştur. Fakülte ilahiyat olanların içsel dindarlık puanları (4,103±0,614), fakülte mühendislik olanların içsel dindarlık puanlarından (3,681±0,723) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının fakülte değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=10,269$; $p=0.016<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Fakülte ilahiyat olanların dışsal dindarlık puanları (3,812±0,717), fakülte iibf olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,628±0,675) yüksek bulunmuştur. Fakülte ilahiyat olanların dışsal dindarlık puanları (3,812±0,717), fakülte fen edebiyat olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,510±0,565) yüksek bulunmuştur. Fakülte ilahiyat olanların dışsal dindarlık puanları (3,812±0,717), fakülte mühendislik olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,614±0,592) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının fakülte değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=15929,500; $p=0.008<0.05$). Kadınların içsel dindarlık puanları ($x=3,934$), erkeklerin içsel dindarlık puanlarından ($x=3,754$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (MWU=16359,000; $p=0.022<0.05$). Kadınların dışsal dindarlık puanları ($x=3,714$), erkeklerin dışsal dindarlık puanlarından ($x=3,567$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının ailenin yaşadığı yer değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=11,281$; $p=0.01<0.05$).

Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Ailenin yaşadığı yer köy olanların içsel dindarlık puanları (4,131±0,634), ailenin yaşadığı yer il merkezi olanların içsel dindarlık puanlarından (3,820±0,734) yüksek bulunmuştur. Ailenin yaşadığı yer il merkezi olanların içsel dindarlık puanları (3,820±0,734), ailenin yaşadığı yer belde olanların içsel dindarlık puanlarından (3,492±0,799) yüksek bulunmuştur. Ailenin yaşadığı yer ilçe merkezi olanların içsel dindarlık puanları (3,865±0,658), ailenin yaşadığı yer belde olanların içsel dindarlık puanlarından (3,492±0,799) yüksek bulunmuştur. Ailenin yaşadığı yer köy olanların içsel dindarlık puanları (4,131±0,634), ailenin yaşadığı yer belde olanların içsel dindarlık puanlarından (3,492±0,799) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık, siyasal katılım puanları ortalamalarının aile yer değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=12,957$; $p=0.011<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Baba eğitim düzeyi İlkokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,767±0,627), baba eğitim düzeyi ilkököl altı olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,290±0,556) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi Ortaokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,614±0,599), baba eğitim düzeyi ilkököl altı olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,290±0,556) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi Lise olanların dışsal dindarlık puanları (3,612±0,645), baba eğitim düzeyi ilkököl altı olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,290±0,556) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi İlkokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,767±0,627), baba eğitim düzeyi Yüksekokul ve üzeri olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,541±0,728) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=10,243$; $p=0.037<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Baba eğitim düzeyi Yüksekokul ve üzeri olanların siyasal katılım puanları (2,491±1,005), baba eğitim düzeyi İlkokul olanların siyasal katılım puanlarından (2,032±0,837) yüksek bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi Yüksekokul ve üzeri olanların siyasal katılım puanları (2,491±1,005), baba eğitim düzeyi Lise olanların siyasal katılım puanlarından (2,165±0,858) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=12,757$; $p=0.026<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Anne eğitim düzeyi İlkokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,707±0,608), anne eğitim düzeyi Lise olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,519±0,622) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi Ortaokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,764±0,644), anne eğitim düzeyi Lise olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,519±0,622) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi İlkokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,707±0,608), anne eğitim düzeyi Yüksekokul ve üzeri olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,300±0,809) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi Ortaokul olanların dışsal dindarlık puanları (3,764±0,644), anne eğitim düzeyi Yüksekokul ve üzeri olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,300±0,809) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=13,771$; $p=0.017<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Anne eğitim düzeyi Ortaokul olanların siyasal katılım puanları (2,359±0,934), anne eğitim düzeyi İlkokul olanların siyasal katılım puanlarından (2,038±0,853) yüksek bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi Yüksekokul ve üzeri olanların siyasal katılım puanları (2,461±0,981), anne eğitim düzeyi İlkokul olanların siyasal katılım puanlarından (2,038±0,853) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=9,858$; $p=0.02<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Gelir düzeyi 0-1000 TL arası olanların içsel dindarlık puanları ($4,050\pm 0,632$), gelir düzeyi 2001-3000 TL arası olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,815\pm 0,736$) yüksek bulunmuştur. Gelir düzeyi 0-1000 TL arası olanların içsel dindarlık puanları ($4,050\pm 0,632$), gelir düzeyi 3000 den fazla olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,621\pm 0,746$) yüksek bulunmuştur. Gelir düzeyi 1001-2000 TL arası olanların içsel dindarlık puanları ($3,890\pm 0,676$), gelir düzeyi 3000 den fazla olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,621\pm 0,746$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=7,929$; $p=0.047<0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık, dışsal dindarlık, siyasal katılım puanları ortalamalarının oy verme kararı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık, dışsal dindarlık, siyasal katılım puanları ortalamalarının seçmen kararı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının siyasete olan ilgi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=10,507$; $p=0.033<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Siyasete olan ilgi Siyasetle ilgilenmiyorum olanların dışsal dindarlık puanları ($3,718\pm 0,651$), siyasete olan ilgi Sadece oy veririm olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,497\pm 0,622$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Alt düzeyde siyasete katılım olanların dışsal dindarlık puanları ($3,692\pm 0,642$), siyasete olan ilgi Sadece oy veririm olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,497\pm 0,622$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Siyasetle ilgilenmiyorum olanların dışsal dindarlık puanları ($3,718\pm 0,651$), siyasete olan ilgi Orta düzeyde siyasete katılım olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,461\pm 0,671$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Alt düzeyde siyasete katılım olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,692\pm 0,642$), siyasete olan ilgi Orta düzeyde siyasete katılım olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,461\pm 0,671$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının siyasete olan ilgi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=86,760$; $p=0<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Siyasete olan ilgi Sadece oy veririm olanların siyasal katılım puanları ($2,129\pm 0,964$), siyasete olan ilgi Siyasetle ilgilenmiyorum olanların siyasal katılım puanlarından ($1,725\pm 0,809$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Alt düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($2,118\pm 0,743$), siyasete olan ilgi Siyasetle ilgilenmiyorum olanların siyasal katılım puanlarından ($1,725\pm 0,809$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Orta düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($2,961\pm 0,814$), siyasete olan ilgi Siyasetle ilgilenmiyorum olanların siyasal katılım puanlarından ($1,725\pm 0,809$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Üst düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($3,326\pm 0,718$), siyasete olan ilgi Siyasetle ilgilenmiyorum olanların siyasal katılım puanlarından ($1,725\pm 0,809$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Orta düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($2,961\pm 0,814$), siyasete olan ilgi Sadece oy veririm olanların siyasal katılım puanlarından ($2,129\pm 0,964$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Üst düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($3,326\pm 0,718$), siyasete olan ilgi Sadece oy veririm olanların siyasal katılım puanlarından ($2,129\pm 0,964$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Orta düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($2,961\pm 0,814$), siyasete olan ilgi Alt düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanlarından ($2,118\pm 0,743$) yüksek bulunmuştur. Siyasete olan ilgi Üst düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanları ($3,326\pm 0,718$), siyasete olan ilgi Alt düzeyde siyasete katılım olanların siyasal katılım puanlarından ($2,118\pm 0,743$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının siyasete olan ilgi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin içsel dindarlık puanları ortalamalarının siyasi tanım değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=84,308$; $p=0<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Laik olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,427\pm0,745$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Liberal-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,973\pm0,708$), siyasi tanım Laik olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,427\pm0,745$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi olanların içsel dindarlık puanları ($3,859\pm0,569$), siyasi tanım Laik olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,427\pm0,745$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,982\pm0,599$), siyasi tanım Laik olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,427\pm0,745$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların içsel dindarlık puanları ($3,971\pm0,548$), siyasi tanım Laik olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,427\pm0,745$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Liberal olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,491\pm0,493$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Liberal-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,973\pm0,708$), siyasi tanım Liberal olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,491\pm0,493$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,982\pm0,599$), siyasi tanım Liberal olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,491\pm0,493$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların içsel dindarlık puanları ($3,971\pm0,548$), siyasi tanım Liberal olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,491\pm0,493$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Liberal-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,973\pm0,708$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Milliyetçi olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,859\pm0,569$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,982\pm0,599$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Sosyal demokrat olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,602\pm0,779$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,982\pm0,599$), siyasi tanım Sosyal demokrat olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,602\pm0,779$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların içsel dindarlık puanları ($3,971\pm0,548$), siyasi tanım Sosyal demokrat olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,602\pm0,779$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Laik olanların içsel dindarlık puanları ($3,427\pm0,745$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Liberal-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,973\pm0,708$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi olanların içsel dindarlık puanları ($3,859\pm0,569$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların içsel dindarlık puanları ($3,982\pm0,599$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Sosyal demokrat olanların içsel dindarlık puanları ($3,602\pm0,779$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların içsel dindarlık puanları ($3,971\pm0,548$), siyasi tanım Sosyalist olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,023\pm0,837$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların içsel dindarlık puanları ($4,327\pm0,528$), siyasi tanım Diğer olanların içsel dindarlık puanlarından ($3,971\pm0,548$) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dışsal dindarlık puanları ortalamalarının siyasi tanım değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{KW}=67,470$; $p=0<0.05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları ($4,082\pm0,614$), siyasi tanım Laik olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,380\pm0,589$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi olanların dışsal dindarlık puanları ($3,596\pm0,600$), siyasi tanım Laik olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,380\pm0,589$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların dışsal dindarlık puanları ($3,707\pm0,621$), siyasi tanım Laik olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,380\pm0,589$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların dışsal dindarlık puanları ($3,886\pm0,634$), siyasi tanım Laik olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,380\pm0,589$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları ($4,082\pm0,614$), siyasi tanım Liberal olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,300\pm0,454$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların dışsal dindarlık puanları ($3,707\pm0,621$), siyasi tanım Liberal olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,300\pm0,454$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların dışsal dindarlık puanları ($3,886\pm0,634$), siyasi tanım Liberal olanların dışsal dindarlık puanlarından ($3,300\pm0,454$) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları ($4,082\pm0,614$), siyasi tanım Liberal-

Muhafazakâr olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,512±0,479) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları (4,082±0,614), siyasi tanım Milliyetçi olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,596±0,600) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların dışsal dindarlık puanları (3,886±0,634), siyasi tanım Milliyetçi olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,596±0,600) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları (4,082±0,614), siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,707±0,621) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları (4,082±0,614), siyasi tanım Sosyal demokrat olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,456±0,607) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların dışsal dindarlık puanları (3,886±0,634), siyasi tanım Sosyal demokrat olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,456±0,607) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım İslamcı olanların dışsal dindarlık puanları (4,082±0,614), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Laik olanların dışsal dindarlık puanları (3,380±0,589), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Liberal-Muhafazakâr olanların dışsal dindarlık puanları (3,512±0,479), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi olanların dışsal dindarlık puanları (3,596±0,600), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Milliyetçi-Muhafazakâr olanların dışsal dindarlık puanları (3,707±0,621), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Sosyal demokrat olanların dışsal dindarlık puanları (3,456±0,607), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur. Siyasi tanım Diğer olanların dışsal dindarlık puanları (3,886±0,634), siyasi tanım Sosyalist olanların dışsal dindarlık puanlarından (3,047±0,450) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin siyasal katılım puanları ortalamalarının siyasi tanım değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$)

SONUÇ

Dindarlık ile siyasal katılma arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmada, hem içsel dindarlık ile siyasal katılma hem de dışsal dindarlık ile siyasal katılma arasında çok zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuş, öğrencilerin içsel dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini etkilemezken; öğrencilerin dışsal dindarlık düzeyi siyasal katılım düzeyini azaltmaktadır. Diğer bir ifade ile dindarlık siyasal katılmayı arttırmamaktadır. Sönmez'in (2013) ülkemizdeki üniversite öğrencilerinde dindarlık siyasal katılma ilişkisini konu alan çalışmasında da aynı sonucu ulaşılmıştır (Sönmez, 2013: 408). İçsel dindarlık, dışsal dindarlık ve siyasal katılmanın ölçüldüğü çalışmada öğrencilerin "içsel dindarlık" ve "dışsal dindarlık" düzeyinin yüksek, "siyasal katılım" düzeyi ise zayıf olarak ortaya çıkması, öğrencilerin siyasete, siyasi olaylara ilgisinin oldukça az olduğunu göstermektedir.

Fakülte-iç dindarlık, dış dindarlık; cinsiyet- iç dindarlık, dış dindarlık; ailenin yaşadığı yer- içsel dindarlık; baba eğitim düzeyi-dışsal dindarlık; baba eğitim düzeyi-siyasal katılma, anne eğitim düzeyi-siyasal katılma; anne eğitim düzeyi-dışsal dindarlık; gelir düzeyi-içsel dindarlık; gelir düzeyi-siyasal katılma; siyasete olan ilgi-dışsal dindarlık; siyasete olan ilgi-siyasal katılma; siyasi tanımlama-içsel dindarlık ve siyasi tanımlama-dışsal dindarlık puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Bu noktada sırasıyla bu ilişkilere değinilecektir. Fakülte bazında değerlendirildiğinde, İlahiyat Fakültesi'nin diğer fakültelerden açık bir şekilde önde olduğu görülmektedir. İlahiyat Fakültesi'nin hem iç hem de dış dindarlık puanlarının diğer fakültelerden oldukça yüksek olması, İlahiyat Fakültesi'nde alınan eğitimin öğrenciler üzerinde etkili olduğu biçiminde değerlendirilebilir. Cinsiyet açısından ise kadınların hem içsel dindarlık hem de dışsal dindarlık düzeyleri erkeklerden az da olsa fazladır. Ailenin yaşadığı yer "köy" olanların içsel dindarlık puanları, diğer merkezlerden (il merkezi, ilçe merkezi, belde) yüksek olması, bireylerin köyde, inançlarıyla bağlantılı bir hayatın şehre göre daha çok yaşamalarına, sürdürmelerine bağlanabilir. Günay ve Hökelekli'nin çalışmalarında da aynı sonuca ulaşıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda da kırsak kesimde yaşayanlar diğer yerleşim birimlerinde yaşayanlara göre dinine daha bağlıdırlar (aktaran, Sönmez, 2013: 405).

Baba eğitim düzeyi, "İlkokul" olanların dışsal dindarlık puanları, diğer eğitim seviyelerinden daha yüksektir. Baba eğitim düzeyi "Yüksekokul ve üzeri" olanların siyasal katılım puanları diğerlerinden daha yüksektir. Bu durum, babaların eğitim seviyesi arttığında, öğrencilerin siyasete katılımlarında da arttığını göstermektedir. Aynı durum, annelerde de geçerlidir. Anne eğitim düzeyi "Yüksekokul ve üzeri" olanların siyasal katılım puanları diğer eğitim seviyelerinden daha yüksektir. Eğitim ile siyasal katılma arasında pozitif bir ilişkinin olduğu değişik ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalarla saptanmıştır. Örneğin, Amerika'da Berelson, Lazarsfeld, Mepheee; Hindistan, Şili, Arjantin, Nijerya, Bangladeş'te Inkeles ve Smith; ülkemizde Abadan ve Ozankaya, siyasal katılma eğitim ilişkisini incelemişlerdir. Bu çalışmalarda, eğitim düzeyi arttıkça siyasal katılımın arttığı sonucuna ulaşılmıştır (aktaran Topbaş, 2009: 161-163).

Gelir düzeyi arttıkça içsel dindarlık puanları azalmaktadır. Tam bir teslimiyet manasına gelen ve “yaşanan dindarlık olarak” olarak isimlendirilen içsel dindarlıkta, içsel dindarlar, inançlarıyla bağlantılı bir hayat sürdürürler. Gelir düzeyi arttıkça, içsel dindarların puanı düşmekte, iç dindarlığı yaşayanların sayısının azaldığı söylenebilir. Araştırmalar, (Milbrath ve Goel; Baykal) gelir ile siyasal katılma arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Yüksek gelir grubundaki bireylerin, yüksek düzeyde siyasete katıldıkları görülmektedir (aktaran Topbaş, 2009: 165). Çalışmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Gelir düzeyi ile siyasal katılma arasındaki ilişkiye bakıldığında, gelir düzeyi yüksek olanların siyasete daha çok katıldıkları görülmektedir. Siyasete ilgi ile dışsal dindarlık ilişkisine bakıldığında, siyasete olan ilgisi üst düzeyde olanların dışsal dindarlık puanları diğerlerinden yüksektir. Dışsal dindarlıkta, din amaç değil araçtır ve dışsal dindarlar, dini kendi şahsi menfaatleri için kullanırlar. Bu da bir siyasal partiye üye olanların yani siyasete üst düzeyde katılanların, dini bir araç olarak gördükleri, şahsi çıkarları için kullandıkları manasına gelmektedir. Bireyler, siyaset ile ilgilendikçe, siyasete olan ilgileri arttıkça siyasete katılımlarında artması beklenmektedir. Çalışmada elde edilen sonuca göre, öğrencilerin siyasete olan ilgileri arttıkça siyasete katılımlarında artışı görülmektedir.

Kendilerini “İslamcı” olarak tanımlayanların (konumlandırılanların) hem iç dindarlık hem de dış dindarlık puanları diğer tanımlamalardan oldukça yüksektir. Hem iç dindarlık hem de dış dindarlık puanları en düşük olan ise kendilerini “Sosyalist” olarak tanımlayanlardır. Kapitalizme karşı sınıf temelli bir ideoloji olarak ortaya çıkan sosyalizmde, toplumsal dayanışma, toplumsal işbirliği, toplumsal eşitlik ve sosyal adalet, anti-kapitalizm, ortak mülkiyet, sınıf çatılması gibi kavramlar sosyalizmin temel ilkelerindedir. Din gibi kavramlar sosyalizmde arka planda kalmaktadır (Duman, 2013: 182-193). İslamcılık ise Kur’an ve Sünnet’i temel almaktadır. Araştırmada, kendilerini İslamcı olarak konumlandırılanların, hem iç dindarlık hem de dış dindarlık puanlarının yüksek olmasında bir tezatlık bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- AĞAKAY, Mehmet Ali (1959). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Yeni Matbaa.
- ALICIKUŞU, Mustafa (2013). *Lise Öğrencilerinde Dindarlık ve Akademik Başarı İlişkisi: Kahramanmaraş Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ALLPORT, Gordon W. (1967). “The Religious Context of Prejudice”, *Pastoral Psychology*, Vol. 18(5), p. 20-30.
- ALLPORT, Gordon W. and ROSS, J. Michael (1967). “Personal Religious Orientation and Prejudice”, *Journal for the Scientific Study of Religion*, Vol. 5, No.4, 432-443.
- ALLPORT, Gordon W. (2004). *Birey ve Dini*, Çeviren: Bilal Sambur, Ankara: Elis yayınları.
- ALTUN, Rıza (2015). *Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ve Narsisizm İlişkisi: Sinop Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATALAY, Talip (2005). *İlköğretim ve Liselerde Dindarlık Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma Diyarbakır Örneği*, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- ÇAM, Esat (2011). *Siyaset Bilimine Giriş*, İstanbul: Der Yayınları.
- ÇAPCIOĞLU, İhsan (2009) “Sosyo-Politik Tutumlar ve Dindarlık: İlahiyat Fakülteleri Örneğinde Bir Alan Araştırması”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Vol. 14, No.1, pp.143-180.
- ÇARKOĞLU, Ali ve KALAYCIOĞLU, Ersin (2009). *Türkiye’de Dindarlık: Uluslararası Bir Karşılaştırma*, İstanbul: Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi, http://research.sabanciuniv.edu/14014/1/Rapor_Dindarl%C4%B1k.pdf (Erişim tarihi: 01.06.2016)
- DJUPE, Paul A. ve NEIHEISEL, Jacob R. (2012). How Religious Communities Affect Political Participation Among Latinos, *Social Science Quarterly*, Vol. 93(2), p. 333-355.
- DUMAN, Fatih (2013). “Sosyalizm”, *Dünyada ve Türkiye’de Siyasal İdeolojiler* (Derleyenler: Ömer Çaha, Bican Şahin), Ankara: Orion Kitabevi, ss. 161-222.
- DURŞUN, Davut (2010). *Siyaset Bilimi*, İstanbul: Beta yayıncılık.
- EMİROĞLU, Akif (2006). *Toplumbilimsel Siyasa Siyasal Sosyolojiye Giriş*, Ankara: Ekin Kitabevi.
- ER, İzzet (1998). *Din Sosyolojisi*, Ankara: Akçağ yayınları.
- ERZEN, Meltem Ünal ve YALIN, Bahar EROĞLU (2011). Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme Ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, S. 41, ss. 49-61.
- ESER, Hamza Bahadır, (2010). *Dinin Siyasal Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Antalya Örnek Olay Araştırması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- FEDAYİ, Cemal (2011). *Siyaset Bilimi*, Ankara: Kadim yayınları.
- GÜNAY, Ünver (2003). *Din Sosyolojisi*, İstanbul, İnsan yayınları.
- HAIL, Henry (2011). Do Eastern Religions Promote Political Passivity? Religion and Political Participation in South Korea and Taiwan, *7 th Annual Center for the Study of Democracy Graduate Student Conference*, p. 1-30.
- HOOGE, Marc, HOSCH-DAYICAN, Bengü, Deth, W.Van (2014) Conceptualizing Political Participation, *Acta Politica*, Vol. 49, (3), p. 337-348.
- KAPANİ, Münci (2003). *Politika Bilimine Giriş*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- KARSLI, Necmi (2011). *Öfke Kontrolü ve Dindarlık İlişkisi* (Erzurum Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAYIKLIK, Hasan (2006). Bireysel Dindarlığın Boyutları ve İnanç-Davranış Etkileşimi, *İslami Araştırmalar Dergisi*, C: 19, Sayı: 3, s. 491-499.
- KEHRER, Günter, (1992). *Din Sosyolojisi*, Çeviren: Semahat Yüksel, İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- KIZILGEÇİT, Muhammed (2011). *Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık İlişkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- KULKOVA, Anna Y. (2014). Religiosity and Political Participation in Contemporary Russia: A Quantitative Analysis, *Higher School of Economics Research Paper No. WP BRP 20/PS/2014*, p. 1-26.
- KURT, Abdurrahman (2009). Dindarlığı Etkileyen Faktörler, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 18, Sayı: 2, s. 1-26.
- MEHMEDOĞLU, Ali Ulvi (1999). *Dindarlarda ve Dindar Olmayanlarda Kişilik Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma İstanbul Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MÜTLÜ, Kayhan (1996). "Examining Religious Beliefs among University Students in Ankara", *The British Journal of Sociology*, Vol. 47, No. 2, pp. 353-359.
- NAGHDEALI, Zahra Sadeghi, EMAMJOMEHZADEH, Seyad Javad, MASOUDNİA, Hoseyn, GHASEMİ, Vahid (2013). Religious Identity and Political Participation, *Peak Journal of Social Sciences and Humanities*, Vol. 1(3), p. 23-30.
- NALBANT, Haldun (2010). Üniversite Öğrencilerinde Dindarlık ile Başarı Algısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma MAKÜ Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ONAY, Ahmet (2004) Dindarlık, Etkileşim ve Değişim Üniversite Öğrencileri Örnekleme, İstanbul: Dem yayınları.
- ÖZDAMAR, Kazım (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi*, Eskişehir, Kaan Kitabevi.
- ÖZTEKİN Ali (2010). *Siyaset Bilimine Giriş*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- PATTERSON, Eric (2005). Religious Activity and Political Participation: The Brazilian and Chilean Cases, *Latin American Politics & Society*, Vol. 47(1), p. 1-29.
- SÖNMEZ, Özlem Altunsu (2012). *Religiosity Self-Monitoring and Political Participation: A Research on University Students*, Doctorate thesis, Ankara: Middle East Technical University,
- SÖNMEZ, Özlem Altunsu (2013). Religiosity and Political Participation of University Students in Turkey, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Vol. 4(10), p. 403-409.
- ŞAHİN, Adem (1999). İlahiyat, Tıp ve Mühendislik Fakültelerinde Okuyan Öğrencilerde Dini Hayatın Boyutları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TOKAT, Okan (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Kaygı ve Dindarlık İlişkisinin İncelenmesi (Denizli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TOPBAŞ, Hasan (2009). David Easton'un Siyasal Sistem Teorisi Bağlamında Türkiye'de Siyasal İletişim ve Siyasal Katılma (Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TURAN, Erol (2011). *Siyaset Bilimine Giriş*, Konya: Palet yayınları.
- UYŞAL, Veysel (2006). *Türkiye'de Dindarlık ve Kadın*, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- YAKUT, Selahattin (2012). *Lise Öğrencilerinde Dindarlık-Şiddet Eğilimi İlişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YAPICI, Asım (2013). *Ruh Sağlığı ve Din*, Adana: Karahan Kitabevi.

EK-1- Dindarlık ve siyasal katılma soruları

		Kesinlikle geçersiz	Geçersiz	Kararsızım	Geçerli	Kesinlikle geçerli
	Lütfen aşağıdaki soruları dikkatlice okuyup, belirtilen <i>tutum ve davranış</i> cümlelerinin sizin için geçerli olup olmadığını belirtiniz ve boş bırakmayınız.					
1)	Dinimle ilgili kitaplar okumaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
2)	İbadet yerlerine giderim çünkü bu sosyal çevre edinmeye yardımcı olur.	1	2	3	4	5
3)	İyi bir insan olduğum sürece neye inandığım çok da fark etmez.	1	2	3	4	5
4)	İnsanların hakkımda düşünebileceklerinden dolayı, bazen dinî inançlarımı ve görüşlerimi göz ardı etmek zorunda kaldığım olur.	1	2	3	4	5
5)	Kendimle baş başa kalıp dinî konuları düşünmek, dua ve ibadet etmek benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
6)	Çoğunlukla bütün dinî görev ve ibadetlerimi yerine getirmeye özen gösteririm.	1	2	3	4	5
7)	Allah'ın varlığını daima güçlü bir şekilde hissederim.	1	2	3	4	5
8)	Büyük ölçüde rahatlamak, kötülüklerden korunmak ve güven duygusu hissetmek için dua ve ibadet ederim.	1	2	3	4	5
9)	Tüm hayatımı, dinî inançlarıma uygun olarak yaşamaya gayret ederim.	1	2	3	4	5
10)	Dinin bana sağladığı en önemli fayda, sıkıntılı ve üzüntülü dönemlerimde bana huzur vermesidir.	1	2	3	4	5
11)	Dinim, hayatın anlamıyla ilgili pek çok soruyu cevapladığı için benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
12)	İbadet yerleri (cami, kilise, cem evi, kuran kursu vb.) yaptırma gibi çalışmalar yapan bir derneğe katılmaktansa, Kur'an okumaları ve dinî sohbetler yapılan bir gruba katılmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
13)	Dua ve ibadetler huzurlu ve mutlu bir hayat sağlayacağı için önemlidir.	1	2	3	4	5
14)	Dinî inançların olmasına rağmen bunlar günlük yaşamımı etkilemez.	1	2	3	4	5
15)	İbadet yerlerine (cami, kilise vb.), genellikle arkadaşlarımla vakit geçirmek için giderim.	1	2	3	4	5
16)	Hayata bakış açımın temelinde dinî inançlarım vardır.	1	2	3	4	5
17)	Genellikle ibadet yerlerine tanıdığım insanları görmekten hoşlandığım için giderim.	1	2	3	4	5
18)	Aslında, dua ve ibadet etmem gerektiği öğretildiği için dua ve ibadet ederim.	1	2	3	4	5
19)	Benim için yalnızken yaptığım dua ve ibadet, ibadethanedeki (cami, kilise vb.) yapılan dua ve ibadet kadar önemlidir.	1	2	3	4	5
20)	Dine inanmama rağmen, hayatta daha önemli olan pek çok şey vardır.	1	2	3	4	5

	Aşağıdaki siyasal katılma etkinliklerinden hangilerini, hangi sıklıkla katıldığınızı belirtiniz. Soruya ait sorunların sağındaki seçenekler içerisinde, size en uygun olan seçeneğe ait sayısal değeri daire içine alınız.	Hiçbir Zaman	Çok Seyrek	Ara sıra	Genellikle	Her Zaman
21)	Seçimlerde oy kullanmak	1	2	3	4	5
22)	Herhangi bir sorunla ilgili yetkili mercilere dilekçe yazmak	1	2	3	4	5
23)	İmza kampanyasına katılmak	1	2	3	4	5
24)	Herhangi bir boykot eylemine katılmak	1	2	3	4	5
25)	Herhangi bir politik gösteri/mitinge katılmak	1	2	3	4	5

26)	Yasal olmayan greve, gösteriye ya da yürüyüşe katılmak	1	2	3	4	5
27)	Eylem amaçlı bir bina veya fabrika işgal etmek	1	2	3	4	5
28)	Toplu yürüyüş eylemine katılmak	1	2	3	4	5
29)	Bir siyasi partinin veya adayın seçim kampanyasında görev almak.	1	2	3	4	5
30)	Bir siyasi adayı desteklemek için imza toplamak, dilekçe yazmak	1	2	3	4	5
31)	Bir siyasi partinin stikerini ya da rozetini taşımak	1	2	3	4	5
32)	Gösteri, miting, yürüyüş organize etmek	1	2	3	4	5
33)	Bir kimseyi bir yönde (aday ya da parti) oy kullanmak için ikna etmek	1	2	3	4	5
34)	İnternet üzerinden herhangi bir politik konuda protesto, dilekçe, imza eylemine katılmak	1	2	3	4	5
35)	İnternette siyasal içerikli video, görüş paylaşmak.	1	2	3	4	5
36)	Bir siyasi partinin gençlik kollarına üye olmak	1	2	3	4	5
37)	Bir siyasi partiye gençlik kolları dışında üye olmak	1	2	3	4	5
38)	Siyasi parti dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum kuruluşuna üye olmak	1	2	3	4	5
39)	Gönüllü çalışan bir kuruluşa üye olmak (yardım derneği, kültürel dernek, kadın, çevre kuruluşları vb.)	1	2	3	4	5